

חבורת

עבודה

שאלות ותוכן פתוך ההגדה המפורשת תנו שבח

הלכות ליל

הסדר

שאלות בסיסיות ו'

בוך הלל נרצה

ניתן להשיג חבורת נוספות במייל CHOVROT.TS@GMAIL.COM

ברך

מוזגים לו כוס שלישי (שולחן ערוך תעט). והכוס צריך הדחה ושטיפה אם אינו נקי (משנה ברורה שם ס"ק א).

שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון, היינו פחלמים. אז
ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה, אז יאמרו בגוים, הגדיל יי
לעשות עם אלה. הגדיל יי לעשות עמנו, היינו שמחים.
שובה יי את שביתנו, כאפיקים בנגב. הזרעים בדמעה,
ברנה יקצרו. הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע, בא יבא
ברנה נשא אלמתינו.

נהגו שבעל הבית מזמן ואף אם יש לו אודח, ומ"מ אין קפידא אם אחר יברך
(רמ"א תעט, ומשנה ברורה ס"ק יג).

המזמן: רבותי נברך (רבותי מיר וועלן בענטשן).

המסובים: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.

המזמן חוזר: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.

המזמן: ברשות מרנו ורפנו ורבותי, נברך [בעשרה: אלהינו] שאכלנו
משלו.

המסובים: ברוך [בעשרה: אלהינו] שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

המזמן חוזר: ברוך [בעשרה: אלהינו] שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מִלְכּוֹ, וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְמוֹשִׁיחוֹ, לְדָוִד
וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם. עֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו,
הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ
אָמֵן.

יִרְאוּ אֶת יי קִדְשֵׁינוּ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו. כְּפִירִים
רָשׁוּ וְרַעֲבּוּ, וְדֹרְשֵׁי יי לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. הוֹדוּ לַיי
כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ. פּוֹתַח אֶת יָדָהּ, וּמוֹשְׁבִיעַ
לְכָל חַי רַצּוֹן. בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּיי, וְהִיָּה יי
מִבְטָחוֹ. נַעַר הָיִיתִי גַם זִקְנָתִי, וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק
נִפְּזָב, וְזֶרְעוֹ מִבְקֵשׁ לָחֶם. יי עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ
אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים בְּהִסְבָּה עַל צֵד שְׁמַאל (שׁוֹלֶחַן עֲרוֹךְ תַּעֲב א).

הלל

מוזגים כוס רביעי, ונוהגים למזוג כוס נוסף וקורין אותו כוס של אליהו הנביא זכר
לגאולה העתידה (ע"פ משנה ברורה תפ ס"ק י).

נוהגים לפתוח את דלת הבית קודם אמירת שפוך חמתך^{טז} (רמ"א תפ).

שִׁפְךָ חֶמֶתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ, וְעַל
מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי
אָכַל אֶת יַעֲקֹב, וְאֶת נֹוֹהוּ הַשָּׁמַיִם. שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם זַעֲמֶךָ
וַחֲרוֹן אַפֶּךָ יִשִּׁיגֵם. תִּרְדֹּף בְּאֵף וּתְשַׁמִּידֵם, מִתַּחַת
שָׁמַיִם יִי.

ההלל נאמר בישיבה (משנה ברורה תפ סק"א). ומצוה להדר לאמרו בשלושה, כדי שיהא
אחד אומר לשנים הודו והם יענו (משנה ברורה תעט סק"ט).

לֹא לָנוּ יִי, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל חֶסְדְּךָ
עַל אֲמִתְּךָ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אֵיזָה נָא

טז. כדי לזכור שהוא ליל שמורים, ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך חמתו על המכחשים
בה' (משנה ברורה שם).

כשיש שלושה הגדול שבהם אומר 'הודו' והשאר עונים אחריו, ואם אין שם שלושה
יאמרו 'הודו' ביחד (רמ"א תעט ומשנה ברורה סק"א).

הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אַהֲרֹן, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יִרְאִי יי, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

מִן הַמִּצַּר קִרְאתִי יְהוָה, עָנְנִי בְמִרְחַב יְהוָה. יי לִי לֹא
אִירָא, מֶה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם. יי לִי בַעֲזָרִי,
וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְי, מִבִּטָּחַ בְּאָדָם.
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְי, מִבִּטָּחַ בַּגִּדִּיבִים. כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי,
בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילָם. סָבּוּנִי גַם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יי כִּי
אֲמִילָם. סָבּוּנִי כְּדִבְרִים דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יי
כִּי אֲמִילָם. דַּחַח דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, וַיְי עֲזָרָנִי. עֲזִי וְזִמְרַת
יְהוָה, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. קוֹל רְנָה וִישׁוּעָה בְּאַהֲלֵי
צַדִּיקִים. יְמִין יי עֲשֶׂה חֵיל, יְמִין יי רֹמְמָה, יְמִין יי
עֲשֶׂה חֵיל. לֹא אֲמוֹת כִּי אַחֲיָה, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה.
יִסֹּר יִסְרָנִי יְהוָה, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי. פֶּתַח לִי שַׁעֲרֵי
צֶדֶק, אָבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לַיְי, צַדִּיקִים

טוב ומטיב לכל, וְנוֹדֶה לָךְ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן (על יין מענבי ארץ
ישראל: וְעַל פְּרֵי גִפְנָה).

אחר ארבע כוסות אין לשתות יין, אבל מים או תה וקפה (ללא סוכר וכיו"ב) מותר.
ובמקום צורך גדול יש להתיר אף שאר משקין שאינם משכרין (משנה ברורה תפא סק"א).

נרצה

חסל

סִדּוּר פֶּסַח בְּהִלְכָתוֹ,
בְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ,
בְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,
בְּנִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,
קוֹמֵם קֹהֵל עֲדַת מִי מִנָּה,
בְּקִרְוֵב נִהַל נִטְעֵי כִנָּה,
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.

חסל סידור פסח בהלכתו, בכל
משפטו וחוקתו נשלם סדר קיום
הלכות ליל הפסח כראוי (ע"פ
סידור ר' שבתי סופר) בְּאֲשֶׁר זָכִינוּ
לְסִדֵּר אוֹתוֹ, בְּנִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ
בשלמות עם קרבן הפסח (ע"פ
מרבה לספר).

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה הַקִּבְלָה
שמעשיו זכים ושוכן בבית
המקדש, קוֹמֵם העמד על רגליו
חקוף קומת (ע"פ עיון תפילה) קֹהֵל
עֲדַת מִי מִנָּה המוֹנֵי קהל
ישראל שאי אפשר למנותם
(ע"פ מלבי"ם אילת השחר פרק לב),
בְּקִרְוֵב נִהַל נִטְעֵי כִנָּה ישראל
שנמשלו לנטיעות גינה (אבן
עזרא תהילים פ טז), ואז פְּדוּיִם
מכל צרותיהם (מלבי"ם ישעיהו לה
י), יִשׁוּבוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה בשירות
ותשבחות (רלב"ג מלכים-א ח כח).
לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.

פיוט זה אומרים בליל יו"ט שני, ויש נוהגין לומר הכל בשני הלילות (משנה ברורה תפ).

ובכן

ואמרתם זבח פסח.

אמין גבורותיך הפלאת בפסח,

בראש כל מועדות נשאת פסח,

גלית לאזרחי חצות ליל פסח.

ואמרתם זבח פסח.

דלתיו דפקת כחם היום בפסח,

הסעיד נוצצים עגות מצות בפסח,

ואל הבקר רץ זכר לשור ערף פסח.

ואמרתם זבח פסח.

ובכן ואמרתם זבח פסח.

אמין גבורותיך חוזק גבורותיך
הרבים (סידור ר' שבתי סופר)
הפלאת שלא כדרך הטבע
(מרבח לספר) בפסח.

בראש כל מועדות נשאת פסח
רוממת את חג הפסח להיות
ראש למועדים שכן נכתב
ראשון בפרשה (עין תפילה).

גלית לאזרחי לאברהם חצות
ליל פסח מה יעשה לבניו
במצרים בחצות ליל פסח (מעשה
ניסים).

ואמרתם זבח פסח.

דלתיו דפקת הלכת לבקר את
אברהם (עין תפילה) כחם היום
בבקר כשהיום מתחמם (רשב"ם
בראשית יח א) בפסח.

הסעיד נוצצים אברהם האכיל
את המלאכים (מעשה ניסים)
עגות מצות בפסח.

ואל הבקר רץ אברהם לשחוט
ולתת למלאכים (בראשית יח ז)
זכר לשור ערף פסח זכר לקרבן
חגיגה שבא יחד עם הפסח
(מעשה ניסים).

ואמרתם זבח פסח.

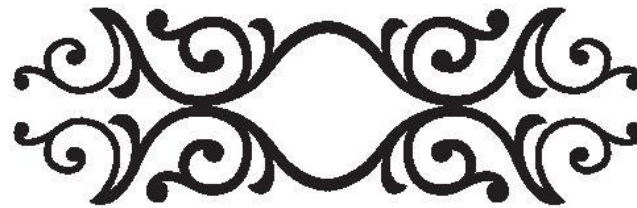
כ. הפיוט מיוסד על הפסוק "ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים
בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל" (שמות יב כז). ומונה והולך את שאר הניסים שנעשו לאבותינו
בפסח.

דינים שאחר גמר הסדר

חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים, ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו, עד שתחטפנו שינה (שולחן ערוך תפא ב).

ונוהגים שלא לקרות על מטתו רק פרשת שמע ולברך ברכת המפיל, ולא שאר דברים שקורין כדי להגן, כי ליל שמורים הוא מן המזיקין (רמ"א תפא ומשנה בחורח שם).

שיר השירים

א שיר השירים אשר לשלמה: ב ישקני מנשקות פיהו
כִּי־טוֹבִים דִּדֶּיךָ מִיָּוֶן: ג לֵרִיחַ שְׁמֶנֶךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תוֹרֵק שְׁמֶךָ
עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהַבֶּנְךָ: ד מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו
נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ נִזְכֶּרָה דִּדֶּיךָ מִיָּוֶן מִיִּשְׂרָאֵל אֲהַבֶּנְךָ: ה שְׁחוּרָה
אֲנִי וְנָאוֹה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּאַהֲלֵי קִיָּדָר פִּרְיעוֹת שְׁלֹמֹה:
ו אֶל־תִּרְאוּנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחֹרֶת שִׁשְׁזַפְתָּנִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּנִי אִמִּי נְחֹרֹכִי
שְׁמֵנִי נִטְרָה אֶת־הַכֶּרְמִים כֶּרְמִי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי: ז הַגִּידָה לִּי
שְׁאֲהָבָה נִפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ בַּצְהָרִים שְׁלֹמֹה אֲהִיָּה
כַּעֲטִיָּה עַל עֹדְרֵי חֲבֵרֶיךָ: ח אִם־לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָּה בְּנָשִׁים צֹאֵי־לָךְ
בַּעֲקָבִי הֲצֹאֵן וְרַעִי אֶת־גְּדִיתְךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים: ט לִסְסָתִי
בְּרֹכְבִי פִרְעָה דְּמִיתֶיךָ רַעִיתִי: י נָאוּ לַחֲיִיד בְּתוֹרִים צוֹאֲרֶךְ בַּחֲרוּזִים:
יא תוֹרִי זֶהֱבִי נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף: יב עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְכּוֹ
נִרְדִּי נָתַן רִיחוֹ: יג צִלּוֹר הַמָּרֹא דוֹדִי לִי בֵּין שְׂדֵי יָלִין: יד אֲשַׁכֵּל
הַכֶּפֶרֹא דוֹדִי לִי בְּכֶרְמִי עֵין גְּדִי: טו הֵנָּה יָפָה רַעִיתִי הֵנָּה יָפָה עֵינֶיךָ
יוֹנִים: טז הֵנָּה יָפָה דוֹדִי אֶף נָעִים אֶף־עֲרֻשָׁנוּ רַעֲנָנָה: יז קְרוֹת בְּתִינוּ
אַרְזִים רַחֲטָנוּ רְהִיטָנוּ בְּרוֹתִים:

חלק ו – ברוך הלל נרצה

למה צריך לשטוף את הכוס השלישית?

- אם אינו נקי.
- לכבוד ברכת המזון.
- כי הוא הכוס המשולש בברכות.

מי מזמן בליל הסדר?

- בעל הבית, אבל אינו לעיכובא.
- האורח כדי שיברך את בעה"ב כבשאר ימות השנה.
- הקטן שבחבורה כדי לחנכו במצוות.

מתי שותים את הכוס השלישית?

- מיד אחרי ברכת המזון.
- אחרי שפוך חמתך.
- כשמוזגים את כוסו של אליהו הנביא.

מתי נהגו למזוג כוס של אליהו הנביא?

- לפני אמירת שפוך חמתך.
- לפני הלל.
- מיד אחרי הלל.

חלק ו – ברך הלל נרצה

מדוע נהגו לפתוח את דלת הבית קודם אמירת שפוך חמתך?

- כדי לזכור שליל הסדר הוא ליל שימורים.
- כדי שיוכלו העניים לצאת אם הם עייפים.
- כדי שאלוהי הנביא יבוא וישתה מהכוס שמזגו לו..

למה מצוה לאמר את ההלל עם שלושה?

- כדי שאחד יאמר והשנים יענו אחריו "הודו".
- כדי לקדש שם שמים.
- כדי לקיים מצוות זימון.

כשאינן שלושה האם אפשר לאמר הלל?

- אסור.
- אפשר אבל יאמרו הלל בשקט.
- אפשר, וכשיגיעו להודו ואנא ה' יקראו כולם יחד.

מה עושים כשגומרים את הסדר?

- עוסקים בענייני הפסח עד הבוקר או עד שתחטפנו שינה.
- קורים את מגילת רות.
- מנערים את הבגדים מפירורי המצה והולכים לישון.

חלק ו – ברוך הלל נרצה

האם אומרים קריאת שמע בליל הסדר אם הולכים לישון?

- רק שמע וברכת המפיל ולא שאר הפסוקים שקוראים כדי להגן כי ליל הסדר הוא ליל שימורים.
- אומרים הכל כרגיל.
- אומרים שמע עד ברכת המפיל..